

بسمه تعالی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
اداره نظام‌های پرداخت

دستورالعمل اجرایی صدور و راهبری «کارت خرید اعتباری»

ویرایش: ۱/۲

تاریخ: ۱۳۸۷/۸/۲۹

مقدمه:

در راستای تحقق بخشی از اهداف مندرج در بند (ج-۴) ماده (۱۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و در اجرای بند (۱۰) آیین‌نامه نظام بانکداری الکترونیکی مصوب ۱۳۸۶/۱۲/۲۲ هیات وزیران و به استناد ماده (۱۴) قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۸، ماده (۱) قانون تنظیم بازار غیر متشکل پولی مصوب ۱۳۸۳/۱۱/۶، بند (۵) از نهمصد و شانزدهمین صورتجلسه مورخ ۱۳۷۸/۳/۲ شورای پول و اعتبار «تعهد و تضمین وجه صورتحساب دارندگان کارت‌بانک» و بندهای (۱) و (۲) تصویب‌نامه هیات وزیران مورخ ۱۳۸۴/۵/۵ «آیین‌نامه گسترش بهره‌برداری از خدمات پول الکترونیک» دستورالعمل اجرایی صدور و راهبری کارت خرید اعتباری در شبکه بانکی کشور در ۲۲ ماده و ۱۴ تبصره به شرح زیر ابلاغ می‌گردد:

الف. تعاریف و کلیات

- ماده ۱:** در این ضوابط، اصطلاحات به شرح زیر تعریف شده‌اند:
- بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
 - کارت پرداخت: عبارت است از انواع کارت برداشت، کارت اعتباری، کارت پیش‌پرداخته، کیف پول الکترونیک یا نظایر آنها که ضوابط آن طی نهصد و پنجاه و سومین جلسه مورخ ۱۳۸۰/۲/۲ شورای پول و اعتبار به تصویب رسیده و طی بخشنامه شماره م/۱۲۶ مورخ ۱۳۸۰/۲/۱۷ به شبکه بانکی کشور اعلام شده است.
 - مؤسسه اعتباری صادرکننده: عبارت است از بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی دارای مجوز از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران که می‌تواند بر اساس مقررات و ضوابط مربوط برای مشتریان خود کارت پرداخت صادر کند.
 - کارت خرید اعتباری: عبارت است از نوعی کارت پرداخت که مؤسسه اعتباری صادرکننده می‌تواند خدمات مربوط به آن را در چارچوب این دستورالعمل اجرایی به مشتریان خود ارائه کند.
 - دارنده کارت: شخص حقیقی یا حقوقی غیردولتی است که کارت خرید اعتباری به نام وی صادر شده است.
 - پذیرنده کارت: عبارت است از فروشنده کالا یا خدمت که وجه کالا یا خدمت فروخته شده را با پذیرش کارت پرداخت خریدار در پایانه فروش فیزیکی یا مجازی دریافت می‌کند.
 - مؤسسه اعتباری پذیرنده: بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی است که بهای کالا و خدمت خریداری شده توسط دارندگان کارت را به پذیرنده کارت پرداخت می‌نماید.
 - سقف اعتبار: عبارت است از حداکثر مبلغی که مؤسسه اعتباری صادرکننده تعهد می‌کند بهای کالا و خدمت خریداری شده توسط دارندگان کارت را به صورت قرض الحسنه تامین مالی نماید.
 - مدت اعتبار کارت: عبارت است از مدت زمان اعتبار کارت خرید اعتباری که روی آن قید شده است.
 - صورتحساب: عبارت است از اعلامیه‌ای که مؤسسه اعتباری صادرکننده برای دارنده کارت صادر نموده و طی آن جزئیات مربوط به مانده تعهدات وی و نحوه تسویه آن را اعلام می‌کند.
 - مهلت تنفس: عبارت است از زمانی که طی آن دارنده کارت می‌تواند از محل اعتبار در نظر گرفته شده برای وی، حداکثر تا سقف اعتبار، نسبت به پرداخت وجه خرید کالا و خدمت توسط کارت خرید اعتباری خود اقدام نماید.
 - مهلت پرداخت صورتحساب: عبارت است از بازه زمانی که دارنده کارت می‌باید پس از صدور صورتحساب نسبت به بازپرداخت قرض الحسنه دریافتی اقدام نماید و در صورت پرداخت در این بازه زمانی، پرداخت هیچگونه وجه التزامی به دارنده کارت تکلیف نمی‌شود.
 - دفتر اعتبارسنجی: عبارت است از مرکزی که برای ثبت، نگهداری و روزآوری تمام اطلاعات اعتباری خرد و کلان مشتریان بانک‌ها راه‌اندازی و راهبری می‌گردد.^۱
 - شماره اعتبارسنجی: عبارت است از شماره منحصر به فردی که توسط دفتر اعتبارسنجی به هر یک از اعتبار گیرندگان از شبکه بانکی تخصیص داده می‌شود.^۲
 - سقف مجاز اعتباری: عبارت است از حداکثر تسهیلات قرض الحسنه قابل ارائه به یک شخص در شبکه بانکی کشور که مطابق با ضوابط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تعیین می‌گردد.
 - مانده اعتبار فردی: عبارت است از سقف مجاز اعتباری هر شخص منهای حاصل جمع تسهیلات قرض الحسنه دریافتی او و مجموع سقف اعتبار کارت‌های خرید اعتباری صادر شده برای آن شخص.

^۱ این دفتر تحت عنوان «مرکز کنترل و نظارت اعتبارات (مکنا) نامیده می‌شود.

^۲ شماره اعتبارسنجی در مرکز کنترل و نظارت اعتبارات به عنوان «کد مکنا» نامیده می‌شود.

ب. شرایط

ماده ۲: مؤسسات اعتباری صادرکننده در چارچوب قراردادهای تنظیمی با مشتریانی که برای آنها کارت خرید اعتباری صادر می‌کنند، پرداخت وجه صورتحساب‌های آنها را به پذیرندگان کارت، یا بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی آنها^۳، تعهد و تضمین می‌نمایند.^۴

○ تبصره: صدور کارت خرید اعتباری با اتصال به یکی از انواع حساب‌های سپرده قرض‌الحسنه پس‌انداز و جاری و یا سپرده سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت مشتری صورت می‌پذیرد. در صورتی که متقاضی دارای حساب فوق نزد مؤسسه اعتباری صادرکننده نباشد، مؤسسه مزبور ابتدا باید مطابق با مقررات مربوط برای وی حساب افتتاح نموده و سپس قرارداد صدور کارت خرید اعتباری را منعقد کند.

ماده ۳: در صورتی که در اثر پرداخت صورت حساب‌های خرید کالا و خدمت، حساب دارنده کارت نزد مؤسسه اعتباری صادرکننده بدهکار گردد، دارنده کارت مکلف است نسبت به تسویه مبلغ بدهی حساب خود ظرف مدت معین (حداکثر تا پایان مهلت پرداخت صورتحساب) اقدام نماید. در غیر این صورت مشمول پرداخت وجه التزام به نسبت مدت و مبلغ به نحوی که در قرارداد پیش‌بینی شده است خواهد شد.^۵

○ تبصره ۱: تعیین وجه التزام با توافق طرفین بوده، حداقل نسبت وجه التزام ۲۰ و حداکثر آن ۳۰ درصد در سال است.
○ تبصره ۲: نحوه تعیین وجه التزام باید صراحتاً در قرارداد منعقد شده بین مؤسسه اعتباری صادرکننده و دارنده کارت ذکر شود.

ماده ۴: کارت خرید اعتباری صرفاً در پایانه‌های فروش (اعم از فیزیکی و مجازی) و جهت پرداخت وجه کالا یا خدمت خریداری شده قابل استفاده بوده و تحت هیچ عنوان نباید برای دریافت وجه نقد استفاده شود.

ماده ۵: مؤسسه اعتباری صادرکننده مطابق با عقد قرض‌الحسنه می‌تواند حداکثر تا سقف مانده اعتبار فردی هر شخص از محل منابع خود نسبت به تامین مالی لازم برای کارت‌های خرید اعتباری استفاده نماید.

○ تبصره ۱: تعهدات و تضمین‌های ناشی از صدور کارت اعتباری مشمول آیین‌نامه‌ها و ضوابط عمومی مربوط به صدور ضمانتنامه و ظهرنویسی از سوی بانک‌ها است.
○ تبصره ۲: صدور کارت‌های خرید اعتباری برای هر شخص به اندازه سقف اعتبار کارت از مانده اعتبار فردی او می‌کاهد.

ب. صدور

ماده ۶: صدور کارت خرید اعتباری به موجب قرارداد میان متقاضی کارت خرید اعتباری و مؤسسه اعتباری صادرکننده و

^۳ با توجه به راه‌اندازی مرکز شتاب و ایجاد نظام پرداخت کارتی بین‌بانکی، در تراکنش‌های بین بانکی مؤسسات اعتباری صادرکننده و پذیرنده یکسان نیستند.
^۴ به استناد بند (۵) از نهمد و شانزدهمین صورتجلسه مورخ ۱۳۷۸/۳/۲ شورای پول و اعتبار دایر بر تایید گزارش شماره ۵۰۳/ه مورخ ۱۳۷۸/۲/۲۲ حاوی متن مورد تایید حضرت آیت اله رضوانی، عضو محترم فقهای شورای نگهبان (تصویر پیوست ۱) در متن اصلی آمده است: «بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی می‌توانند در چارچوب قراردادهای تنظیمی با مشتریانی که برای آنها «کارت بانک» صادر کرده‌اند، پرداخت وجه صورتحساب‌های آنها را به فروشگاه‌ها و مؤسسات طرف قرارداد خود تعهد و تضمین نمایند»

^۵ به استناد بند (۵) از نهمد و شانزدهمین صورتجلسه مورخ ۱۳۷۸/۳/۲ شورای پول و اعتبار.

پس از سنجش میزان اعتبار متقاضی، از جمله اخذ مانده اعتبار فردی متقاضی از دفتر اعتبارسنجی و اخذ تامین کافی صورت می‌پذیرد.

ماده ۷: مؤسسه اعتباری صادرکننده مکلف است طی قرارداد خود با متقاضی کارت خرید اعتباری موارد ذیل را به روشنی ذکر نماید:

- سقف اعتبار کارت.
 - مدت اعتبار کارت.
 - نحوه تنظیم صورتحساب.
 - مهلت پرداخت صورتحساب.
 - روش‌های تسویه حساب و بازپرداخت بدهی.
 - نرخ و روش محاسبه وجه التزام.
 - نوع و میزان وثایق.
 - تعیین مقطوع هزینه‌های صدور به صورتی که از قیمت تمام شده آن فراتر نباشد.
 - مبلغ آبونمان سالیانه.
 - روش‌های ارسال صورتحساب، زمانبندی و نحوه تنظیم آن.
 - نحوه اعتراض به صورتحساب و شیوه رسیدگی و داوری.
 - ضوابط مربوط به نگهداری، استفاده و صدور المثنی در صورت فقدان یا سرقت کارت خرید اعتباری.
- تبصره: مدت اعتبار کارت نمی‌تواند از سه سال تجاوز نماید.

ماده ۸: مؤسسه اعتباری صادرکننده مکلف است پس از دریافت درخواست متقاضی کارت خرید اعتباری موارد ذیل را به انجام رساند:

۱. احراز هویت متقاضی مطابق با مقررات عمومی افتتاح حساب.
 ۲. اخذ شماره اعتبارسنجی و مانده اعتبار فردی متقاضی از دفتر اعتبارسنجی.
 ۳. تعیین سقف اعتبار کارت بر اساس اعتبارسنجی و سایر عوامل مد نظر مؤسسه اعتباری صادرکننده.
- تبصره: حداکثر سقف اعتباری کارت خرید اعتباری هر شخص معادل مانده اعتبار فردی اوست. این عدد بر مبنای استعمال از مرکز اعتبارسنجی به بانک صادرکننده اعلام شده و بانک صادرکننده مکلف به صدور کارت با در نظر گرفتن محدودیت مبلغی یاد شده است.

ماده ۹: مؤسسه اعتباری صادرکننده مکلف است پیش از صدور کارت خرید اعتباری موارد ذیل را به انجام رساند:

۱. اعلام سقف اعتبار کارت خرید اعتباری به همراه شماره اعتبارسنجی آن به مرکز اعتبارسنجی و اخذ تایید به روز شدن داده‌های مربوط از مرکز مزبور.
 ۲. ثبت شماره اعتبارسنجی متقاضی ظهر کارت خرید اعتباری.
- تبصره ۱: کارت خرید اعتباری بدون شماره اعتبارسنجی معتبر نیست.
- تبصره ۲: بانک مجاز به صدور کارت پیش از کسب تایید ثبت داده در مرکز اعتبارسنجی نیست.

ماده ۱۰: احتمال دارد که در فاصله زمانی میان استعمال از مرکز اعتبارسنجی (موضوع بند ۲ ماده ۸) و درخواست تایید از

مرکز مزبور (موضوع بند ۱ ماده ۹)، وضعیت اعتباری متقاضی تغییر یافته باشد؛ در این صورت تغییرات یاد شده به همراه آخرین وضعیت مانده اعتبار فردی متقاضی در پاسخ به درخواست تایید برای مؤسسه اعتباری صادرکننده ارسال می‌گردد. در این حالت مؤسسه اعتباری صادرکننده مجاز به صدور کارت خرید اعتباری با اطلاعات پیشین نبوده و باید مجدداً مراحل اعتبارسنجی متقاضی (موضوع ماده ۸) را بر اساس داده‌های جدید مرکز اعتبارسنجی تکرار نماید.

○

ماده ۱۱: مؤسسه اعتباری صادرکننده باید کلیه استانداردها و مشخصات اعلام شده بانک مرکزی و اصلاحات بعدی آنها از جمله موارد ذیل را به هنگام تهیه، شخصی‌سازی و صدور کارت خرید اعتباری رعایت نماید:

- مختصات فیزیکی.
- مختصات الکترونیکی.
- شماره‌گذاری.
- پیامرسانی.
- روش‌های اجرایی و امنیتی.

ماده ۱۲: مؤسسه اعتباری صادرکننده مکلف است سابقه دارنده کارت، شامل شماره اعتبارسنجی وی را در پایگاه داده سوابق اعتباری خود به صورت مجزا ایجاد نماید.

ت. راهبری

ماده ۱۳: مؤسسه اعتباری صادرکننده موظف است در فواصل زمانی مشخص و حداقل یکبار در ماه برای دارنده کارت صورتحساب کارت خرید اعتباری را تهیه و به روش توافق شده برای دارنده کارت ارسال نماید.

○ تبصره: در صورتی که صورتحساب تا یک هفته پس از آغاز هر ماه به دست دارنده کارت نرسیده باشد، وی مکلف است مراتب را شخصاً از مؤسسه اعتباری صادرکننده پیگیری نماید؛ بر این اساس مؤسسه اعتباری صادرکننده در خصوص تاخیر یا عدم وصول صورتحساب توسط دارنده کارت مسوولیتی نخواهد داشت.

ماده ۱۴: حداقل مهلت پرداخت صورتحساب ده روز پس از صدور توسط مؤسسه اعتباری صادرکننده می‌باشد.

ماده ۱۵: دارنده کارت می‌تواند به صورتحساب مؤسسه اعتباری صادرکننده ظرف مدت یک ماه پس از صدور، اعتراض کند. مؤسسه اعتباری صادرکننده باید به اعتراض رسیدگی و ظرف سه روز کاری نتیجه را به دارنده کارت اعلام کند.

○ تبصره: چنانچه اعتراض دارنده کارت وارد تشخیص داده شود، مؤسسه اعتباری صادرکننده مکلف است وجوه مورد اعتراض و وجه التزام احتمالی ماخوذه را بلافاصله به حساب دارنده کارت واریز نماید.

ماده ۱۶: در صورتی که دو ماه پس از صدور هر صورتحساب مطالبات مؤسسه اعتباری صادرکننده وصول نشود یا توافقی برای وصول حاصل نشود، کارت خرید اعتباری دارنده کارت باید موقتاً مسدود شده و امکان استفاده از میزان اعتبار باقیمانده آن به حالت تعلیق درآید. مؤسسه اعتباری صادرکننده مکلف است مراتب را به روش توافق شده به آدرسی که دارنده کارت اعلام نموده ارسال نماید.

○ تبصره: در صورتی که دارنده کارت ظرف شش ماه پس از صدور صورتحساب، نسبت به تادیه تعهدات خود در قبال

بانک اقدام نماید، پس از گذشت شش ماه از تاریخ پرداخت از کارت وی رفع مسدودی به عمل می‌آید.

ماده ۱۷: در صورتی که شش ماه پس از صدور صورتحساب، مطالبات مؤسسه اعتباری صادرکننده از دارنده کارت وصول نشود یا توافقی برای وصول حاصل نشود، دارنده کارت مشتری بد حساب تلقی شده و علاوه بر ابطال کارت خرید اعتباری وی، مؤسسه اعتباری صادرکننده می‌باید مراتب را ظرف یک هفته طبق دستورالعمل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران جهت درج در سوابق به دفتر اعتبارسنجی اعلام کند.

- تبصره ۱: در صورتی که کارت یک دارنده کارت به واسطه عدم بازپرداخت اولین صورتحساب پس از رفع مسدودی، مجدداً در شرایط مسدودی قرار گیرد، دارنده کارت مشتری بد حساب تلقی خواهد شد.
- تبصره ۲: در صورتی که کارت یک دارنده کارت سه بار مسدود شود، در مرتبه سوم دارنده کارت به عنوان مشتری بدحساب محسوب خواهد شد.

ماده ۱۸: مؤسسات اعتباری صادرکننده مجاز به صدور کارت خرید اعتباری برای مشتریان بد حساب نیستند.

ماده ۱۹: رفع سوء اثر برای مشتریان بد حسابی که پیش از این سابقه بد حسابی نداشته‌اند، منوط به تسویه حساب کلی با مؤسسه اعتباری صادرکننده و گذشت یک سال شمسی از زمان تسویه تعهدات است.

ماده ۲۰: به منظور شناسایی مشتریان بد حساب در نظام بانکی کشور، پایگاه داده متمرکز در دفتر اعتبارسنجی برای ثبت و اداره امور مربوط به داده‌های مشتریان بدحساب ایجاد و راهبری می‌شود. مؤسسات اعتباری صادرکننده مکلف به اعلام مراتب وقوع و رفع سوءاثر بد حسابی مشتریان خود و نیز استعلام بد حسابی به هنگام صدور کارت خرید اعتباری برای متقاضیان هستند.

ماده ۲۱: وجه تراکنشهای دارندگان کارت خرید اعتباری می‌باید ظرف مدت سه روز کاری از طرف مؤسسه اعتباری پذیرنده به حساب پذیرندگان کارت واریز گردد.

ماده ۲۲: مؤسسه اعتباری صادرکننده مجاز به اخذ هزینه یا کارمزد از دارنده کارت به ازای هر تراکنش یا به صورت نسبی از مبلغ هر تراکنش نیست.

